

Bozorov Farxod Toyir o‘g‘li

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

“San’atshunoslik” fakulteti

“Tasviriy san’at va dizayn” kafedrası o‘qituvchisi

Zokirov Elbek Nurbek o‘g‘li

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Ulashov Shamshodbek Xasan o‘g‘li

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Daminova Gulsanam Jamoliddin qizi

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” yo‘nalishi 1-bosqich talabasi

RANGTASVIR MASHG‘ULOTLARIDA TOG‘ MANZARASINI ISHLASH ORQALI O‘QUVCHILARNING IJODIY QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISH

San’at va tasviriy faoliyat o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Rangtasvir mashg‘ulotlari orqali o‘quvchilar nafaqat texnik mahoratni o‘zlashtiradilar, balki o‘zlarining estetik didlarini ham shakllantiradilar. Manzara tasvirlari esa, xususan, tog‘ manzaralari, tabiiy dunyoni kuzatish va unga nisbatan hissiy munosabatlarni ifodalashda o‘quvchilarning tasavvurini boyitadi va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi.

Tog‘ manzarasi rangtasvir san’ati uchun mukammal bir obyektidir. U o‘quvchilarga tabiiy go‘zallikni ko‘rsatish, uning nozik detallari, yorug‘lik va soya o‘yinlari, tog‘larning shakllari va ranglaridagi o‘zgarishlarni tushunishga yordam beradi. Tog‘ manzarasini ishlashda o‘quvchilar quyidagi ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishlari mumkin:

1. Tasavvur va kuzatish qobiliyatini rivojlantirish: Tog‘ manzarasini tasvirlash uchun, o‘quvchilar ko‘plab tabiiy elementlarni kuzatishlari va ularni tasvirga aylantirishlari kerak. Tog‘larning balandligi, ulardagi qirralar, qoyalardagi yoriqlar, osmondagi bulutlar – bularning barchasi o‘quvchining tasavvurini va kuzatish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.
2. Rang va yorug‘likni idrok etish: Tog‘ manzarasini yaratishda o‘quvchilar, ayniqsa, yorug‘lik va soyalar o‘rtasidagi farqni ko‘rish va ulardan samarali foydalanishni o‘rganadilar. Tog‘ manzarasida eng muhim elementlardan biri - bu yorug‘likning tog‘ning shakllarini va ranglarini qanday o‘zgartirishidir. O‘quvchilar buni his qilish va to‘g‘ri rangni tanlash orqali tasvirni jonlantirishga qodir bo‘ladilar.
3. Kompozitsiya tuzish va ijodiy ifoda: Tog‘ manzarasi yaratishda kompozitsiya – obyektlarni qanday joylashtirish va ularni bir butun qilib tasvirlash – juda muhimdir. O‘quvchilarni kompozitsiyaga e‘tibor berishga o‘rgatish, ularni ijodiy fikrlashga undaydi. Tog‘larni oldindan tasavvur qilib, har bir elementni o‘z o‘rniga qo‘yish orqali ular o‘z ijodiy ifodasini namoyon etishlari mumkin.
4. Ranglarning va texnikaning uyg‘unligini o‘rganish: Tog‘ manzarasini ishlashda o‘quvchilar ranglarning uyg‘unligini his qilishadi. Tog‘larning qiyaliklarida, o‘rtadagi oraliqlarda, uzoqdagi ko‘rinishlarda ranglar qanday o‘zgarishini o‘rganish orqali, o‘quvchilar rang tasvirining yanada murakkab va professional ko‘rinishlariga erishadilar. Bu esa ularda texnik mahoratni yanada oshiradi.

Tog‘ manzarasini yaratishda foydalaniladigan uslublar:

Rangtasvir mashg'ulotlarida tog' manzarasini yaratishda turli uslublar va texnikalar qo'llaniladi. O'quvchilarga bir nechta texnikani o'rgatish ularning ijodiy fikrini ochadi:

- **Akvarel (akvarel) uslubi:** Tog' manzarasini akvarel yordamida ishlash, o'quvchilarga tabiiy va yengil tasvirlar yaratishga yordam beradi. Suv bilan ishlash, ranglarning bir-biriga o'tishini yaratish va muzlatish usullari orqali o'quvchilar nozik ranglarni va tinchlikni tasvirlashni o'rganadilar.
- **Pastel va moyli bo'yoqlar:** Tog' manzarasini pastel yoki moyli bo'yoqlar bilan ishlash esa ko'proq to'q va chuqur ranglarni yaratishga yordam beradi. Ushbu uslub o'quvchilarga yanada detallarga e'tibor berish, turli qatlamlarni yaratish va havo tasvirini realistik tarzda ifodalash imkonini beradi.
- **Raqamli tasvir:** Zamonaviy san'at texnologiyalaridan foydalanib, o'quvchilar kompyuter dasturlari yordamida tog' manzaralarini yaratish imkoniyatiga ega. Bu nafaqat texnik ko'nikmalarni rivojlantiradi, balki o'quvchilarga raqamli san'at va an'anaviy rangtasvirni birlashtirishni o'rgatadi.

Tog' manzarasini yaratishda o'quvchilar quyidagi ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiradilar:

1. Estetik sezgi va rang hissi: Tog' manzarasini tasvirlash, o'quvchilarni ranglarni to'g'ri tanlashga, yorug'lik va soya o'yinlari orqali san'at asarining chuqurligini his qilishga o'rgatadi. Bu esa ularning estetik sezgilarini kuchaytiradi.
2. Kreativlik va ijodiy fikrlash: O'quvchilar manzara tasvirlash jarayonida o'z tasavvurlarini va hissiyotlarini ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning kreativliklarini rivojlantiradi.
3. Analitik fikrlash: Tog' manzarasini tasvirlashda o'quvchilar har bir elementni diqqat bilan tahlil qilishlari, masalan, tog'ning shakli, bulutlarning o'rni, ranglarning uyg'unligi, yorug'likning ta'siri kabi jihatlarni hisobga olishlari kerak. Bu analitik fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.
4. Tajribalar va innovatsiyalar: Rangtasvir mashg'ulotlari orqali o'quvchilar yangi texnikalar va uslublarni o'rganib, o'zlarining shaxsiy uslublarini yaratishga qodir bo'ladilar.

Xulosa:

Tog' manzarasini rangtasvirda ishlash o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda juda samarali vosita hisoblanadi. Bu mashg'ulot nafaqat tasviriy san'atni o'rganishga yordam beradi, balki o'quvchilarning estetik va ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Tog' manzarasini yaratish jarayonida o'quvchilar ranglarni, kompozitsiyani va texnikani mukammal egallab, san'atga bo'lgan hissiy munosabatlarini ifodalashda o'zlarining individual yondashuvlarini topadilar

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Toyir o'g'li, B. F. (2024). Tasviriy San'at Vositasida Yoshlarning BadiiyIjodiy Qobiliyatlarini Shakllantirishning Nazariy Asoslari. Wire Insights: Journal of Innovation Insights, 2(6), 16-19.
2. Toyir o'g'li, B. F. (2024). Совершенствование современных методик преподавания изобразительного искусства в формировании творческих компетенций студентов. Международный междисциплинарный журнал по исследованиям и разработкам, 11(06).
3. Бозоров, Ф., и Байметов, Б. Б. (2023). Использование жанра натюрморт изобразительного искусства при организации групповых занятий для студентов

высшего педагогического образования. Европейский международный журнал педагогики, 3(04), 5-12.

4. Toyir ogli, B. F. (2023). Ijodiy togaraklar orqali talaba-yoshlardagi tadbirkorlik konikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari. *Journal of new century innovations*, 27(5), 58-60.

5. Шодизода, М. А., Хасанович, К. К., и Тойир оглы, Б. Ф. (2019). Интерпретация произведений узбекских художников в пейзажных жанрах. *Think India Journal*, 22 (14), 10799-10803.

6. Bozоров Farkhod Toyir o'g'li. (2024). Improvement of modern methods of teaching fine arts in forming students' creative competences. *International Multidisciplinary Journal for Research & Development*, 11(06).

7. Bozоров Farkhod Toyir o'g'li. (2024). Loyihalar metodi orqali tasviriy san'at yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish. (2024). *XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYALAR*, 1(1), 136-138.

8. Abduvoitovich, B. D. (2024). The role of integrative education in student activation. *Web of Teachers: Inderscience Research*, 2(11), 151-155.

9. Berdiyev Doston Abduvoitovich. (2024). Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida badiiy studiyalarni tashkil etishning ahamiyati. *Iqro indexing*, 10(1), 177-181.

10. Mirpulatovna, I. U. (2024). Artistic imagination and fantasy of students in visual art lessons. their role in artistic creation. *Web of Teachers: Inderscience Research*, 2(11), 156-161.